

POSTUP PŘI TVORBĚ PRACOVNÍHO LISTU PRO ŽÁKY S OMJ

A) PŘÍPRAVA NA VÝUKU

- Rozhodl/a jsem, co je v tématu **důležité** (je to centrální, frekventované a užitečné).
- Stanovil/a jsem si na základě toho **obsahový cíl** hodiny nebo tématu (co chci, aby se žáci naučili, pochopili, aplikovali apod.¹)
- Na základě cíle si stanovím **konkrétní výstup**, kterým cíl ověřím².
- Obsahový cíl pro žáka s OMJ podrobím kritické analýze:
 - Co už o tématu sám asi ví? Na čem mohu stavět, na co navazují? Jak to využiji?
 - S čím by žák mohl mít jinou zkušenost (jazykovou, kulturní, sociální, geografickou)? Jak to propojím s učivem?
 - Jaká slova, fráze, ale i používané texty, či další učební zdroje budou problematické s ohledem na úroveň jazyka? Jak je vysvětlím, zkrátím či upravím?
 - Jaké mám k dispozici obrázky, schémata, mapy, grafy, tabulky či jiné názorné materiály k podpoře žáka? Co bych mohl/a ještě potřebovat, vytvořit?
- **Stanovím si specifický jazykový cíl pro žáka s OMJ.** Jaká nová slova a fráze se naučí a jak je použije.

B) TVORBA PRACOVNÍHO LISTU (PL)

- Na začátek PL dám aktivitu na **slovní zásobu** (nová slova/opakování) – jde o **klíčová slova** k tématu (typ A v tabulce níže), která pomohou rozumět. Většinou sem **nepatří odborné termíny**. Ty je třeba vysvětlit později, v kontextu.
 - **Tip 1:** slovíčka pokud možno dát vypsaná **v seznamu v nabídce**, žák připisuje k obrázku/ponději definici
 - **Tip 2:** vždy uvést **první příklad**, i když žák nerozumí instrukci, pochopí podle příkladu, společným druhým krokem si můžu ověřit porozumění
 - **Tip 3:** pomohou **první písmena** v nabídce u obrázku jako návod, pokud žák pracuje samostatně

Příklady typů	A) klíčová (běžnější, obecnější) slova	B) odborné termíny (později!)
	list, slunce,	fotosyntéza

¹ Cíle musí být SMART, tedy konkrétní, měřitelné, dosažitelné, realistické a ukotvené v čase. Pro zamyšlení nad vhodně stanovenými cíli může pomoci Bloomova taxonomie cílů.

² Může to být nalezení klíčové informace v textu a její použití, prezentace informací za dvojici, vytvoření plakátu, ale i spojení slova a definice, obrázku a textu/věty, nebo doplněním informace/slova do věty s oporou o text/obrázek apod.

sloviček	lovit, jíst, semena	všežravec
	nespokojený, okno	defenestrace
	věta, slovo ³	předmět

- Vytipuju si **fráze**, kterým budou žáci potřebovat rozumět nebo je budou používat při výuce. Co nejdříve je zjednoduším, nahradím případně jednoduššími synonymy. Mělo by se jednat o věty, které použiji i na závěr tématu jako shrnutí, výstup (písemný, ústní)

	A) instrukce či otázky (učí se spíše pasivně rozumět, jdou napříč tématy, předměty)	B) klíčová fráze, která pomáhá vyjádření
Příklady frází	Porovnejte. Spojte. Najděte. Přiradte. Co víte o ...? Jak vzniká...? Kdy byl/a? Jak poznáš...?	Při fotosyntéze vzniká ... Všežravec žere Defenestrace byla Při defenestraci ...
Co s nimi?	Fráze si žáci zapisují do slovníku (tip: první část slovníčku vyhradíme právě takovým frázím, které postupně doplňujeme), mohou je mít i vizualizované (na lavici/nástěnce). Ověřujeme porozumění (např. prvním společným krokem).	Píšeme je na tabuli, zvýrazníme je v textu, záměrně s nimi pracujeme při procvičování a opakování (viz dále).

- Do „výkladové části“ PL vytvořím **krátký text s klíčovými informacemi**. Může to být jen pár vět. Text musí obsahovat slova ze začátku PL a na ně navazující informace, fakta. Může obsahovat již i odborné termíny. Součástí textu by měly být výše zmíněné **fráze B**.
- Vymyslím *předčtenářskou* aktivitu. Např. **rychlé hledání základních informací** (letopočet, číslici, fakta, klíčové pojmy, slovíčka z první aktivity, vlastní jména apod.). Žáci mohou také pracovat **s obrázkem a nadpisem⁴**.
- Po textu vytvářím „**obtížnější**“ **obsahové nebo jazykové úkoly** – hledání klíčových informací, souvislostí, definic. Může být ve formě ANO/NE otázek, doplnění informace z textu do věty, apod.⁵
- Práci s textem doplním o **ilustrační obrázek** nebo **klíčový vizuál (KV)**, do kterého žáci doplňují informace z textu. Nebo může být KV místo textu jako „výklad“ informací. Stejně nám může posloužit i obrázek, náčrt, model... (z učebnice, reálných předmětů, videa apod.)
- Jako **opakování** dávám další práci s **frázemi a informacemi jinou formou** (spojování částí vět, doplňování informací apod.) Součástí opakování může být znovu práce s KV, tentokrát doplnění jiných informací, popis vizuálu **s oporou o fráze** apod.

METODICKÉ TIPY A NA CO SI DÁT POZOR

³ Vždycky je dobré pak tato slova použít ještě v separé cvičení, ve kterém je S doplňují v jiném kontextu, než v jakém jsou použity v textu.

⁴ Cílem je orientace v textu, získání základního povědomí o tématu, obsahu textu. Aktivita by se měla vztahovat hlavně k slovní zásobě a jazyku v textu. Můžeme i přidat další „slovníček“, obrázky, apod. K práci s nadpisem využíváme čtenářské strategie (předvídání, hledání klíčového slova, kde (noviny/učebnice/beletrie) můžeme takový nadpis vidět atd.

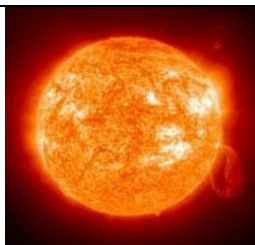
⁵ Cíl je pozorné čtení textu, získání informací, faktů. Ty by se měly vztahovat k cílům a výstupům hodiny.

- Pracovní list je skvělý pomocník, ALE neznámá to, že by měl žák pracovat v hodině jen s ním a samostatně. Je potřeba naplánovat **smysluplné aktivity**, které umožní žáka v určitých fázích hodiny propojit se spolužáky (ve dvojicích, skupinách). Využíváme při tom materiály z PL (obrázky, klíčový vizuál, věty z procvičování apod.), které můžeme použít opakovaně v různých fázích hodiny (jako aktivaci na začátku hodiny, jako opakování a procvičení ke konci tématu.) Mohou to být podobné, či rozšířené aktivity jako na PL. Ten slouží spíše jako opora a upevnění (jazyka, obsahu).
- Vybízíme spolužáky k tvorbě shrnujících myšlenkových map, které mohou sloužit i jako vizuální opora žákům s OMJ při opakování, prezentování.
- Motivujeme žáka k vedení slovníku.
- U začátečníků a mírně pokročilých skutečně **minimalizujeme obsah**. Pracovní list by na jednu hodinu měl být maximálně na jednu stránku. Obsah by se měl postupně rozšiřovat o nová slova a informace, ale s mírou.
- Sdílím s kolegy vzniklé materiály, šetřím tak čas nás všech a budou se mi možná hodit i na přes rok.

Slunce, Země a měsíc

1. Napiš názvy k obrázkům:

Použij: Slunce, Sluneční soustava, Měsíc, obíhat, vzdálenost, planeta Země

1. **Slunce**

Můj jazyk:

2. **Z**.....

3. **M**.....

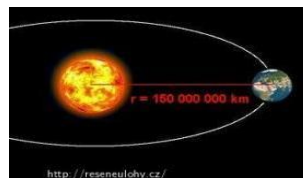

4. **S**.....

Můj jazyk:

5. **o**.....

6. **v**.....

2. Přečti si text. **Vybarvi** slova: **Země, Slunce, Měsíc, obíhat, vzdálenost**

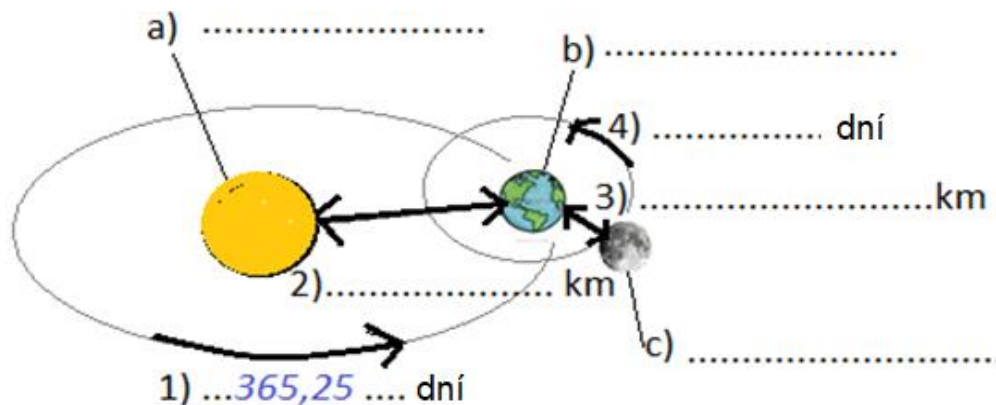
Země je jedna z devíti planet Sluneční soustavy. **Země** a další planety Sluneční soustavy obíhají kolem Slunce. Oběžná dráha má tvar elipsy. **Země** se pohybuje rychlostí 30 km/s. **Země** obíhá kolem Slunce za 356,25 dní, tedy za rok. Vzdálenost **Země** od slunce je 147 097 000 km.

Země má jeden Měsíc. Měsíc obíhá kolem **Země**. Měsíc obíhá **Zemi** za 27 dní. Vzdálenost **Země** od měsíce je 384 400 km.

3. Popište obrázek.

a. napište jména a), b), c). **Použijte: Slunce, Země, Měsíc.**

b. doplňte informace z textu:

4. Doplňte:

- a) Země obíhá kolem Slunce za365,25..... dní.
- b) Vzdálenost Země od Slunce jekm.
- c) Měsíc obíhá kolem Země za dní.
- d) Vzdálenost Měsíce od Země je km.

5. Spojte:

1) Země obíhá kolem Slunce	a) za 27 dní.
2) Vzdálenost Země od Slunce	b) je 384 400 km.
3) Měsíc obíhá kolem Země	c) je 147 097 000 km.
4) Vzdálenost Měsíce od Země	d) za 365,25 dní.

Řešení: 1d, 2 ..., 3....., 4